

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

2. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII : станом на 26 берез. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.

3. Ухвала Ірпінського міського суду Київської області від 30.01.2025 у справі № 367/4897/15-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124867194>.

4. Ухвала Господарського суду Дніпропетровської області від 08.08.2022 у справі № 904/8455/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105611001>.

5. Про Державний бюджет України на 2025 рік : Закон України від 19.11.2024 № 4059-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text>.

6. Фонова О., Чумак Р. Аналітичний звіт. Дистанційні слухання в цивільному, господарському та адміністративному процесі. Pravo-Justice. С 1–75 URL: <http://pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/673/c84/80c/673c8480c14c4470104470.pdf>.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Овсяннікова Ольга Олександрівна.

Єслюкова Валерія
*курсантка четвертого навчального курсу
першої навчальної групи Військово-
юридичного інституту
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЖІНОК- ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: АНАЛІЗ ОКРЕМИХ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Збройна агресія російської федерації проти України, що триває з 2014 року та набула нової сили у 2022 році, докорінно змінила не лише оборонну доктрину держави, а й соціальний ландшафт військової служби. Одним із помітних явищ останніх років стало активне залучення жінок до виконання військових обов'язків. Панує думка, що жінки працюють виключно медиками, проте вони обіймають важливі посади, такі як стріль-

ців, операторів БПЛА, артилеристів, командирів підрозділів тощо. На даний час суспільство переглянуло свої погляди на роль жінок у війську і дійшло висновку, що участь жінок у різних сферах діяльності, включно з захистом Батьківщини, більше не є винятково чоловічим обов'язком [1].

У вересні 2018 року було ухвалено Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях». У результаті цього були внесені зміни до Статуту внутрішньої служби Збройних Сил та до Закону «Про військовий обов'язок і військову службу». Це дало можливість жінкам-військовослужбовцям повноцінно призначатися до добових нарядів. Крім того, для них стали доступними всі посади рядового, сержантського та старшинського складу, що існують у Збройних Силах України [2].

Відповідно до статті 145 «Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України», жінку-військовослужбовця не можуть направити у відрядження без її згоди, якщо вона має дитину віком до 14 років [3]. Згідно зі статтею 269 Статуту внутрішньої служби ЗС України, жінки залучаються до складу добового наряду лише на визначені посади, а до чергування – виключно за своєю спеціальністю [4].

На сьогодні соціальні права військовослужбовців та їхніх сімей регулюються законами та іншими нормативно-правовими актами. Одним з ключових у цій сфері є Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 12 грудня 1991 року, відповідно до якого надаються пільги, гарантії та компенсації.

Наприклад, у разі звільнення з військової служби через вік, скорочення штатів або організаційні зміни, закінчення терміну контракту, безпосереднє підпорядкування близькій особі, систематичне невиконання командуванням умов контракту, а також у разі настання особливого періоду та небажання жінки-військовослужбовця з дитиною (дітьми) до 18 років продовжувати службу, одноразова грошова допомога при звільненні з військової служби виплачується в розмірі 50% від місячного грошового забезпечення за кожен повний календарний рік служби, за умови наявності вислуги не менше десяти календарних років [5].

Для кращого розуміння того, як норми чинного законодавства реалізуються на практиці, доцільно проаналізувати судову практику, що стосується захисту соціальних прав жінок-військовослужбовців.

Так, у рішенні Хмельницького окружного адміністративного суду від 26.12.2023 у справі № 560/16877/23 позивачка вказує на порушення

відповідачем положень Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», аргументуючи необґрунтованою відмовою у виплаті одноразової грошової допомоги, яка мала б становити половину місячного грошового забезпечення за кожен рік служби, проведений повністю. Позивачка, будучи військовослужбовцем жіночої статі, звільнена з військової служби з огляду на сімейні обставини – самостійне виховання неповнолітньої дитини (дітей). Звільнення відбулося у зв'язку з початком особливого періоду, коли продовжувати службу вона не мала бажання. Враховуючи стаж служби, який перевищує 10 років, позивачка вважає себе такою, що має повне право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої першим абзацом пункту 2 статті 15 Закону №2011-ХІІ.

Щодо доводів представника відповідача про те, що підстава для звільнення з військової служби, яка надає право на одноразову грошову допомогу при звільненні (з частини 2 статті 15 Закону №2011-ХІІ), для військовослужбовців-жінок з дітьми до 18 років, стосується виключно звільнення в особливий період, а не під час воєнного стану, суд зазначає таке.

Суд підтвердив правомірність вимог позивачки: звільнення відбулося під час особливого періоду, що включає і воєнний стан, а отже, відповідає умовам частини 2 статті 15 Закону №2011-ХІІ. Відповідач не надав доказів нарахування чи виплати допомоги. Глумачення, що право на виплату діє лише під час оголошеного воєнного стану, було визнане помилковим, адже особливий період в Україні триває з 18.03.2014. Таким чином, суд визнає протиправною бездіяльність Національної академії Державної прикордонної служби України щодо невиплати ОСОБА_1 одноразової грошової допомоги, згідно з частиною 2 статті 15 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» у розмірі 50% місячного грошового забезпечення за кожен повний календарний рік служби [6].

Ще одним прикладом може слугувати постанова Сьомого апеляційного адміністративного суду від 09.01.2024 у справі №560/11185/23 щодо виплати одноразової грошової допомоги.

Судом першої інстанції було встановлено та підтверджено матеріалами справи, що на підставі наказу №591-ос від 27.12.2022 контракт з капітаном ОСОБА_1 було припинено, а її саму звільнено у запас відповідно до підпункту «г» пункту 3 частини 5 статті 26 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу». Підставою стало те, що вона перебувала у відпустці по догляду за дитиною до досягнення

нею трирічного віку, а також відповідно до медичного висновку дитина потребує подальшого домашнього догляду, однак не більше як до досягнення шестирічного віку. Відтак, ОСОБА_1 була виключена зі списків особового складу та всіх видів забезпечення.

Позивачка, не отримавши одноразової грошової допомоги при звільненні, подала позов до суду.

Відповідач обґрунтував відмову у виплаті допомоги тим, що підстава для звільнення, зазначена в наказі (відпустка по догляду за дитиною), не передбачена у переліку сімейних обставин, визначеному постановою КМУ від 12.06.2013 №413. На думку відповідача, ця постанова не охоплює конкретну ситуацію ОСОБА_1.

Суд відхилив доводи відповідача, зазначивши, що підпункт «г» пункту 3 ч. 5 ст. 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» (в редакції Закону №2169-IX) прямо дозволяє звільнення жінок-військовослужбовиць, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною. З огляду на пріоритет закону над підзаконними актами, застосуванню підлягають саме положення закону.

Водночас суд не погодився з позивачкою щодо права на 50% одноразову допомогу за першим абзацом п. 2 ст. 15 Закону №2011-XII, оскільки вона була звільнена не на підставі пункту 2 ч. 5 ст. 26, а за підпунктом «г» пункту 3 тієї ж частини. Тобто, умови для 50% виплати не виконані.

Таким чином, суд прийшов до висновку, що ОСОБА_1 при звільненні з військової служби не здобула право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої абзацом 1 частини 2 статті 15 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», у розмірі 50% місячного грошового забезпечення за кожен повний календарний рік служби при наявності вислуги 10 років і більше. Замість цього, позивач має право на одноразову грошову допомогу відповідно до абзацу 2 пункту 2 статті 15 того ж Закону в розмірі 25% місячного грошового забезпечення за кожен повний календарний рік служби [7].

Отже, збройна агресія російської федерації проти України суттєво змінила підходи до комплектування ЗСУ, зокрема – посилилася участь жінок у військовій службі. Хоча законодавство останніх років забезпечує рівні права для жінок-військовослужбовців, на практиці вони досі стикаються з правовими й соціальними труднощами. Відсутність сталої судової практики в цій сфері вказує на потребу вдосконалення правового регулювання, що сприятиме як соціальній справедливості, так і зміцненню обороноздатності.

Список використаних джерел:

1. Джафарова О., Зінченко Д. Права жінок-військовослужбовців під час військового стану. *Укладачі: Верхотурова-Коновалова М., Козлова Ю.*, Харківський національний університет внутрішніх справ. 2023. с. 297.
2. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25.03.1992 № 2232-XII : станом на 17 січ. 2025 р.
3. Про Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України : Указ Президента України від 10.12.2008 № 1153/2008 : станом на 1 січ. 2025 р.
4. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України : Закон України від 24.03.1999 № 548-XIV : станом на 18 груд. 2024 р.
5. Про затвердження Порядку виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України та деяким іншим особам : Наказ М-ва оборони України від 07.06.2018 № 260 : станом на 25 лют. 2025 р.
6. Рішення Хмельницького окружного адміністративного суду від 26.12.2023 у справі № 560/16877/23. URL:<https://reyestr.court.gov.ua/Review/115980050>
7. Постанова Сьомого апеляційного адміністративного суду від 09.01.2024 у справі № 560/11185/23. URL:<https://reyestr.court.gov.ua/Review/116184810>

Науковий керівник: д.ю.н., професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Шевчук О. М.

Єщенко О. В.,
*аспірант Одеського державного
університету внутрішніх справ*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДОСТУПУ ДО ПРАВОСУДДЯ В ПРАВІ ЄС

Згідно з «частиною 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, кожна особа має право на справедливе та публічне розглядання своєї справи в адекватний строк незалежним і неупередженим судом, який є визначеним законом, що вирішує будь-які ци-

Фідря Ю. О.

ДО ПИТАННЯ ОНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ДИСЦИПЛІНАРНИХ
СТЯГНЕНЬ СТОСОВНО СУДДІ 133

Хотенець П. В.

ДЕЯКІ МІРКУВАННЯ ПРО ДІАЛЕКТИКУ СУДОВОЇ
ТА ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ 138

Хотинська-Нор О. З.

ЄДНІСТЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ: ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ
ІНСТРУМЕНТАРІЮ У СВІТЛІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ
УКРАЇНИ..... 140

Храпенко О. О.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРОФЕСІЇ АДВОКАТА:
ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ 142

Шевчук О. М., Євечук О. І.

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД З ПИТАНЬ
ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОТИДІЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ:
АНАЛІЗ ОКРЕМИХ РІШЕНЬ ЄСПЛ 146

СТУДЕНТИ ТА АСПІРАНТИ

Афанасьєва В., Машаро О.

ПЕРЕХІДНЕ ПРАВОСУДДЯ І ВІДНОВЛЕННЯ ДОВІРИ
ДО СУДОВОЇ СИСТЕМИ 151

Басюк Ю. М.

ЕТИЧНІ МЕЖІ ПОВЕДІНКИ АДВОКАТА У СОЦІАЛЬНИХ
МЕРЕЖАХ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА 154

Бєляєва К. О.

ДОВІРА ДО СУДУ В УКРАЇНСКОМУ СУСПІЛЬСТВІ:
ФАКТОРИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ 159

Бідний Є. М.

НОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «МИТНИЙ
СПІР ЩОДО НАРАХУВАННЯ ТА СПРАВЛЯННЯ МИТНИХ
ПЛАТЕЖІВ» КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРАКТИКИ ЄСПЛ 162

Божко А. В.

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА АДВОКАТА В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ 166

Бондар Аліса

ПРИНЦИП ДОБРОВІЛЬНОСТІ ШЛЮБУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД 169